
Richard Bach

Džonatanas Livingstonas Žuvėdra

Tikrajam Džonatanui Žuvėdrai, kuris gyvena kiekviename iš mūsų

Pirma dalis

Rytą vėl patekėjusi saulė žėrė savo spindulių auksą ant švelniai vilnijančios jūros.

Per mylią nuo kranto bangas ėmė skrosti žvejų laivas, gandas apie tai žaibu pasiekė Pusryčiautojų Būrį, ir tūkstančiai žuvėdrų pakilo į orą ketindamos parodyti visą savo miklumą ir pasigriebti vieną kitą maisto gabalėlį. Prasidėjo dar viena įprasta diena.

O gerokai toliau, atokiai nuo laivo ir kranto, vieni vienas lavinosi Džonatanas Livingstonas Žuvėdra. Pakilęs į šimto pėdų aukštį jis nuleido savo plėvėtas paukščio kojas, pakėlė snapą, išlenkė sparnus lanku ir visas įsitempė, kad galėtų skristi labai lėtai ir todėl mažino greitį tol, kol vėjas pavirto švelniu jo veidą glostančiu šnaresiu, o žemai plytintis vandenynas tartum sustingo. Prisimerkęs ir sutelkęs visą savo dėmesį jis sulaikė kvėpavimą, sukaupe paskutines jėgas ir... dar, dar truputį... dar mažumėlę išlenkė sparnų lanką. Staiga plunksnos susitaršė, jis prarado greitį ir krito žemyn.

Visi žino, jog žuvėdros sklendžia grakščiai ir niekad nepraranda greičio. Staiga susvirduliuoti ir kristi žemyn - tai gėda ir baisi nešlovė.

Bet Džonatanas Livingstonas Žuvėdra, kuris nė kiek nesigėdydamas ir visas virpėdamas vėl išlenkė sparnus lanku, kuris sklendė vis lėčiau ir lėčiau, kol galiausiai praradęs greitį vėl ėmė kristi žemyn, nebuvo paprastas paukštis.

Dauguma žuvėdrų skraidymo gudrybių pramoksta tik tiek, kad galėtų pakilti nuo kranto, o paskui grįžti atgal. Daugumai žuvėdrų svarbu ne skrydis, o maistas. Bet šiam paukščiui rūpėjo ne duonos kąsnis, jam rūpėjo skrydis. Labiausiai už viską Džonatanas Livingstonas Žuvėdra mėgo skraidyti.

Jis netruko įsitikinti, jog šitaip mąstydamas kitų žuvėdrų mėgiamas nebus. Net ir tėvai nuliūdo, kai Džonatanas kiauras dienas ėmė leisti vienui vienas, šimtus kartų bandydamas prasklęsti palei pat vandens paviršių.

Nors jis ir nežinojo kodėl, bet, pavyzdžiui, kai skrisdavo nusileidęs prie vandens daugiau nei per pusę savo sparnų ilgio, ore galėjo išsilaikyti lengviau ir daug ilgiau. Šitaip sklęsdamas jis nepūkšteldavo nuleistomis kojomis į vandenį, kaip paprastai atsitinka, o stipriai priglaudęs kojas prie kūno grakščiai nuslysdavo vandens paviršiumi palikdamas įkandin savęs ilgą šliūžę. Ir kai Džonatanas ėmė šitaip nusileisti ant pakrantės smėlio, o paskui dar žingsniais matuoti smėlyje likusios šliūžės ilgį, tėvai dar labiau nusiminė ir labai susirūpino.

- Kodėl, Džonai, kodėl? - klausinėjo motina. - Kodėl tau, Džonai, taip sunku būti tokiam pat kaip ir kitos Būriui priklausančios žuvėdros? Kodėl užsispyrei skraidyti palei pat vandenį kaip pelikanai ir albatrosai? Sūnau, juk iš tavęs beliko oda ir kaulai!

- Tegul aš būsiu vien oda ir kaulai, mama. Tik noriu sužinoti, ką sugebu daryti ore, o ko - ne, ir tiek. Tik sužinoti.

- Klausyk, Džonatanas, - kiek galėdamas švelniau tarė tėvas, - žiema jau ne už kalnų. Greitai žvejų laivai retai čia beužsuks, o vandens paviršiuje plaukiojusios žuvys nuners į gelmes. Jeigu jau būtinai nori mokytis, stenkis kuo daugiau sužinoti apie maistą ir apie tai, kaip jo prasimanyti. Gerai jau, jeigu taip nori, - skraidyk, bet juk pats žinai, kad vien skraidymu sotus nebūsi. Žuvėdros skraido, kad maitintųsi. Nepamiršk to.

Džonatanas paklusniai palinksėjo galva. Kelias dienas jis stengėsi elgtis taip, kaip ir kitos žuvėdros: šaižiai suklykęs puldavo prie molo ir žvejų laivų, kovodavo su kitomis būrio žuvėromis ir nardydamas norėdamas nutverti gabalėlį žuvies ar duonos kąsnelį. Tačiau ilgai šitaip tverti negalėjo.

Viskas taip beprasmiška, - pamanė jis, - tyčia numesdamas sunkiai pelnytą ančiuvį senai jį besivejančiai žuvėdrai. Visą šį laiką galėčiau skirti skraidymo pratyboms. Juk dar tiek daug reikia išmokti!

Neilgai trukus Džonatanas Žuvėdra, alkanas, bet laimingas, vėl buvo vienui vienas toli nuo kranto ir mokėsi.

Šį kartą pratybos buvo skirtos greičiui, ir savaitę pasipraktikavęs apie greitį jis jau žinojo daugiau negu pati greičiausia kada nors gyvenusi žuvėdra.

Pasiekęs tūstančio pėdų aukštį, jis kaip akmuo smigo žemyn tiesiog link vandens iš visų jėgų plasnodamas sparnais ir pagaliau sužinojo, kodėl pikiruodamos žuvėdros jais nemosuoja. Jau po šešių sekundžių jis lėkė septyniasdešimties mylių per valandą greičiu, o šitaip lekiant krustelėjus sparną jis pasidaro netvirtas.

Kartkartėmis taip ir atsitikdavo. Kad ir kaip stengdavosi, bet vos pasiekdavo didžiulį greitį ir priartėdavo prie savo galimybių ribos, kūnas atsisakydavo jam paklusti.

Būdavo, pakils į tūkstančio pėdų aukštį, visu greičiu mesis pirmyn, stipriai suplaks sparnais, persivers ir kaip strėlė šaus žemyn. Bet kaskart pakėlus kairįjį sparną šis sustingdavo, visas Džonatano kūnas staiga pasvirdavo dešinėn, o kai jis norėdamas atgauti pusiausvyrą liaudavosi judinęs dešinį sparną, jį pagaudavo pašėlęs dešinėn besisukantis suktukas.

Jam niekaip nepavyko išmokti plasnoti sparnais taip, kaip norėjo. Jau dešimt kartų bandė ir visus dešimt kartų, kai tik viršydavo septyniasdešimties mylių per valandą greitį, pavirsdavo susitaršusių plunksnų kamuoliu, visai negalėdavo valdyti kūno ir kiap akmuo pliumpteldavo į vandenį.

Svarbiausia, - kiaurai permirkęs pagaliau tarė jis sau, - pasiekus didelį greitį nejudinti sparnų: plasnoti tik tol, kol pasieksi penkiasdešimties mylių greitį, o paskui liautis.

Pakilęs du tūkstančius pėdų jis pabandė vėl: vos ėmęs pikiruoti ištiesė snapą žemyn, kiek galėdamas išskėtė sparnus ir, pasiekęs penkiasdešimties mylių greitį, nustojo jais mosuoti. Skrydis pareikalavo veik neįsivaizduojamų pastangų, bet pavyko. Po dešimties sekundžių jis perkopė devyniasdešimties mylių per valandą ribą. Džonatanas pasiekė absoliutų žuvėdrų skridimo greičio rekordą!

Tačiau pergale didžiavosi neilgai. Kai tik pamėgino liautis pikiravęs, kai tik šiek tiek pakeitė sparnų padėtį, jį ir vėl pagavo toji nesuvaldoma ir pražūtinga jėga, skrendant devyniasdešimties mylių greičiu smogusi jam nelyginant driokstelėjęs dinamitas. Džonatanas Žuvėdra susprogo tiesiog beskrisdamas ir dūžte sudužo į kietą kaip mūras vandens paviršių.

Kai atgavo dvasią, jau seniai buvo sutemę, ir jis, nutviekstas mėnulio šviesos, suposi ant vandenyno bangų. Apdriškę sparnai buvo sunkūs kaip švinas, bet sunkiausiai širdį slėgė pati nesėkmė. Nusikamavęs jsi akimirką užsinorėjo, kad sunkus jo kūnas palengva nugrimztų į dugną ir viskas baigtųsi.

Jis jau buvo bepradedęs grimzti gilyn, tik staiga išgirdo keistą duslų viduje skambantį balsą:

- Kitos išeities nėra. Aš tik žuvėdra. Prigimtis nubrėžė man ribas. Jei man būtų lemta apie skraidymą sužinoti daugiau, galvoje turėčiau ne smegenis, o schemas. Jeigu man būtų skirta skraidyti svaiginančiu greičiu, turėčiau trumpus sakalo sparnus ir maitinčiausi pelėmis, o ne žuvimi. Mano tėvas buvo teisus. Reikia mesti iš galvos tas kvailystes. Turiu grįžti namo į savo būrį ir pasitenkinti tuo, kas man skirta, - menku paprastos žuvėdros gyvenimu.

Balsas palengva nutilo, ir Džonatanas sutiko su tuo, ka išgirdo. Naktį žuvėdra privalo būti ant kranto, o jis prisiekė sau nuo šios akimirkos tapti normalia žuvėdra. Šitaip visiems bus geriau.

Jis šiaip taip atsiplėšė nuo tamsaus vandens paviršiaus ir nuskrido link kranto džiaugdamasis, jog kažkada išmoko sklęsti žemai nešvaistydamas daug jėgų.

Bet pakaks, pagalvojo Džonatanas, dabar jau būsiu kitoks, todėl turiu užmiršti viską, ko buvau išmokęs. Esu tokia žuvėdra kaip ir visos kitos, tad ir skraidysiu kaip jos. Taip taręs jis vargais negalais pakilo į šimto pėdų aukštį ir stipriau mosuodamas sparnais ėmė artėti prie kranto.

Kai nusprendė būti paprastas savojo Būrio narys, jam kaip akmuo nuo širdies nusirito. Daugiau jis nesileis valdomas jėgos, kuri verčia jį mokytis, daugiau nebus jokių iššūkių ir jokių nesėkmių. Liovęsis galvoti ir tamsoje skrisdamas link krante degančių žiburių jis jautėsi puikiai.

- Tamsa! - vėl pasigirdo duslus, apie pavojų perspėjantis balsas. - Žuvėdros niekada neskraido tamsoje!

Džonatanas buvo pernelyg nuvargęs, kad klausytųsi.

Kaip gerai, pamanė jis, mėnulis ir žiburiai atspindi vandens paviršiuje, lyg nakties tamsoje nužymėtų man kelią, visur taip ramu ir tylu...

- Leiskis! Tamsoje žuvėdros niekada neskraido! Jei tau būtų skirta skrosti nakties tamsą, turėtum pelėdos akis! Vietoje smegenų tavo galvoje būtų schemos! Tau būtų duoti trumpi sakalo sparnai!

Tenai, šimto pėdų aukštyje, nakties tamsoje, Džonatanas Livingstonas Žuvėdra sumirksėjo. skausmą lyg ranka atėmė, o drauge su juo pradingo ir ką tik sau duotas pažadas.

Trumpi sparnai. Sakalo sparnai - trumpi!

Štai ko man trūko! Koks gi aš kvailas! Man tereikia nedidelio trumpučio sparno, tereikia priglausti sparnus prie šonų, o mosuoti tik pačiais sparnų galiukais! Trumpi sparnai - štai išeitis!

Džonatanas pakilo du tūkstančius pėdų virš juoduojančios jūros, nė sekundės nesusimąstęs apie nesėkmę ar mirtį, stipriai priglaudęs sparnus prie kūno vėjo malonei paliko tik siaurus kaip durklo ašmenys sparnų galiukus ir vėl ėmė pikiruoti.

Ausyse riaumote riaumojo vėjas. Septyniasdešimt, devyniasdešimt, šimtas dvidešimt mylių per valandą, o paskui - ir dar daugiau. Dabar, pasiekus šimtą keturiasdešimt mylių greitį, sparnų nereikėjo įtempti taip stipriai, kaip skrendant septyniasdešimties mylių per

valandą greičiu, - šiek tiek kryptelėjus sparnų galiukus jam nesunkiai pavyko baigti pikiravimą, ir jis pralėkė virš menulio apšviestų bangų kaip pilkas iš patrankos iššautas sviedinys.

Nenorėdamas, kad vėjas pūstų tiesiog į akis, jis gerokai prisimerkė ir džiūgavo. Šimtas keturiasdešimt mylių per valandą! Ir kūnas visiškai paklūsta! Jei smigčiau žemyn ne iš dviejų, bet iš penkių tūkstančių pėdų aukščio, įdomu, koki greitį...

Jo ką tik duoti pažadai akimirksniu buvo pamiršti, tarsi juos būtų nupūtęs ką tik prašvilpęs galingas vėjo gūsis. Tačiau Džonatanas nesijautė kaltas, kad numojo ranka į tai, ką buvo sau pažadėjęs. Tokie pažadai tetinka pilkos kasdienybės įsikibusioms žuvėdroms. O tam, kuris mokydamanis prisilietė prie tobulybės, tokie pažadai nieko nereiškia. Kitą rytą, vos patekėjus saulei, Džonatanas Žuvėdra jau treniravosi. Iš penkių tūkstančių pėdų aukščio žvejų laivai atrodė kaip dėmelės melsvo tyvuliuojančio vandenyno platybėse, o Pusryčiautojų Būrys - kaip neryškus sukuriuojančių dulkių debesėlis.

Jis jautė, kaip kūnas priplūsta naujų jėgų, jis šiek tiek virpėjo iš džiaugsmo ir susijaudinimo, didžiavosi nugalėjęs baimę. Paskui nieko nelaukęs priglaudė sparnus prie kūno, atstatęs tam tikru kampu trumpučius sparnų galiukus ir nėrė stačiai į jūrą. Įveikus keturis tūkstančius pėdų ir pasiekus didžiausią greitį vėjas pavirto aklina garsų siena, ir skristi dar greičiau Džonatanas jau negalėjo. Dabar jis smigo tiesiog žemyn dviejų šimtų keturiolikos mylių per valandą greičiu. Jam net širdis apmirė pagalvojus, kad jei dabar išskleistų sparnus, bematant būtų sudraskytas į milijonus mažyčių skutelių. Bet greitis jam buvo jėga, džiaugsmas ir tobuliausias grožis.

Kai iki jūros liko tūkstantis pėdų, jis ėmė išeiti iš pikiuotės, sparnų galiukuose esančias plunksnas taršė ir lamdė neišivaizduojamai stiprus vėjas, o laivas ir žuvėdrų pulkas pakrypo ir ėmė staiga artėti tiesiai jam prieš akis.

Sustoti Džonatanas negalėjo, - jis net nežinojo, kaip pasukti į šoną skriejant šitokiu greičiu.

Jei dabar su kuo nors susidurtų, mirtis būtų staigi ir neišvengiama.

Ir jis užmerkė akis.

Ir štai tą rytą, vos saulei patekėjus, užzimerkęs ir lydimas vėjo bei besiplaikstančių plunksnų švilpesio Džonatanas Livingstonas Žuvėdra, skriedamas dviejų šimtų dvylikos mylių greičiu, kaip žaibas perskrodė Pusryčiautojų Būrį per patį vidurį. Šįkart jam nusišypsojo Likimo Žuvėdra, ir neikas nežuvo.

Kai palikęs už nugaros savo gentainius, Džonatanas vėl pakėlė snapą į dangų, jis vis dar lėkė šimto šešiasdešimties mylių per valandą greičiu. O kai jau sulėtino greitį iki dvidešimties mylių ir pagaliau galėjo išskleisti sparnus, buvo vėl pakilęs į keturių tūkstančių pėdų aukštį, ir žvejų laivas atrodė kaip mažytis bangų blaškomas taškelis.

Jis jautėsi esąs nugalėtojas. Didžiausias greitis! Žuvėdra, pasiekusi dviejų šimtų keturiolikos mylių greitį! Tai lūžis, iškiliausias įvykis visoje Būrio istorijoje, ir nuo šios akimirkos Džonatanui Žuvėdrai atsivėrė naujos erdvės. Nuskrیدęs į savo vienišų pratybų vietą, suglaudęs sparnus ir rengdamasis pikiruoti iš aštuonių tūkstančių pėdų aukščio, jis iš karto nusprendė, jog laikas perprasti posūkio paslaptis.

Jis jau žinojo, kad jei skrisdamas milžinišku greičiu krustelsi vieną vienintelę sparno gale esančią plunksnelę, be vargo padarysi platų grakštų posūkį.

Tačiau kol šito išmoko, patyrė ir dar vieną dalyką: jei švilpdamas tokiu greičiu pajudinsi daugiau negu vieną plunksną, tave susuks kaip graižtvinio šautuvo kulką... Ir Džonatanas pirmasis iš kada nors žemėje gyvenusių žuvėdrų perprato aukštojo pilotažo figūras.

Tą dieną jis daugiau tuščiai negaišo laiko kalboms su kitomis žuvėdromis, tik skraidė ir skraidė netgi nusileidus saulei. Jis atrado sau mirties kilpą, lėtąją ir spiralinę statinę, atvirkščią suktuką, vėduoklę, virąžą.

Kai Džonatanas Žuvėdra pasiekė krantą ir grįžo į Būrį, jau buvo tamsi naktis. Jis buvo mirtinai nuvargęs, jam šiek tiek svaigo galva. Bet savo paties malonumui prieš nusileisdamas jis padarė dar vieną mirties kilpą, o prie pat žemės - greitąją statinę.

Kai jos apie tai išgirs, - pamanė jis, - kai žuvėdros sužinos apie įvykusį lūžį, iš džiaugsmo neteks galvos. nuo šiol gyvenimas bus daug prasmingesnis! Pakaks diena dienon skristi prie laivo ir grįžti atgal, - dabar jau bus dėl ko gyventi! Tegul daugiau mūsų negaibia nežinios tamsa, mes galime tapti protingomis būtybėmis, siekiančiomis tobulumo, išminties ir meistriškumo. Galime būti laisvi! Galime išmokti skraidyti!

Prieš akis gaudė ir žėrėjo viltinga ateitis. Kai Džonatanas nusileido, ant kranto jau buvo susirinkusi žuvėdrų Taryba. Atrodė, kad paukščiai čia susirinko jau gerokai anksčiau. Ir iš tiesų - Taryba laukė.

- Džonatanai Livingstonai Žuvėdra! Išėik į rato vidurį! - kuo iškilmingiausiai nuskambėjo Vyriausiojo žodžiai.

Stovėti viduryje reiškė didžiausią pripažinimą arba nenuplaunamą gėdą. Kai žuvėdros nutardavo pagerbti labiausiai pasižymėjusius savo vadus, pakviesdavo juos išeiti į rato vidurį.

Na žinoma, pagalvojo Džonatanas, pusryčiautojų Būrys šįryt matė lūžį! Bet garbės man nereikia. Nenoriu būti vadu. Aš tik trokštu perduoti ką atradęs, parodyti mums prieš akis atsivėrusius tolius.

Jis žengė į priekį.

- Džonatanai Livingstonai Žuvėdra, - tarė Vyriausiasis, - stok į gėdos ratą visų savo gentainių akivaizdoje!

Jis pasijuto lyg per galvą trenktas; jam pakirto kojas, plunksnos nukaro, ėmė spengti ausyse. Į gėdos rata? Negali būti! O lūžis?! Jos nesupranta! Nieko nesupranta ir siaubingai klysta!

- ... už tai, kad elgėsi neapgalvotai ir neatsakingai, - vėl pasigirdo monotoniškas ir iškilmingas balsas, - už tai, kad paniekino Žuvėdrų Šeimos orumą ir tradicijas...

Stovėti gėdos rate taip pat reiškė būti pašalintam iš žuvėdrų bendrijos ir ištremtam. Tai reiškė vienišiaus gyvenimą Tolimosiose Uolose.

- ... vieną gražią dieną, Džonatanai Livingstonai Žuvėdra, privalėsi suvokti, kad elgdamasis neatsakingai neišgyvensi. Gyvenimas paslaptingas ir mums nepažinus; aišku tik viena: atėjome į šį pasaulį maitintis ir kuo ilgiau išsaugoti savo gyvybę.

Jokia žuvėdra nebuvo prieštaravusi Būrio Tarybai, bet Džonatanas ryžosi.

- Jūs kalbate apie mano neatsakingumą? Mano broliai! - garsiai ir tvirtu balsu sušuko jis.
- Kas begali būti atsakingesnis už tą, kuris atradęs gyvenimo prasmę ir aukščiausiąjį tikslą, jais seka? Tūkstančius metų mes naršydavome vandenyno platybes iškodami žuvų galvų, o dabar mums atsivėrė gyvenimo prasmė - galime mokytis, atrasti ir būti laisvi! Suteikite man galimybę, leiskite parodyti, ką atradau...

Būrys sustingo kaip stabo ištiktas.

- Tu mums daugiau ne brolis, - visos kaip viena tarstelėjo žuvėdros, užsikimšo ausis ir demonstratyviai atsuko jam nugaras.

Džonatanas Žuvėdra nuskrido netgi už Tolimųjų Uolų ir likusias dienas praleido vienas. Jis sielojosi ne dėl savo vieatvės, o dėl to, kad kitos žuvėdros atsisakė skrydžio malonumo, kuris jų laukė, kad jos nesutiko atsimerkti ir praregėti.

Kasdien jis išmokdavo vis daugiau. Jis įsitikino, kad jei nersi žemyn suteikęs kūnui aptakią formą, nesunkiai pasičiupsi retą ir nepaprasto skonio žuvį, plaukiojančią dešimties pėdų gylyje. Kad išgyventų, daugiau Džonatanui neberūpėjo nei žvejų laivai, nei sužiedėjusios duonos kriauklės. Jis išmoko naktį miegoti ore, atsisukęs prieš nuo kranto pučiantį vėją: šitaip nuo saulėlydžio iki saulėtekio sukardavo apie šimtą mylių. Sumaniai valdydamas kūną jis perskrozdavo tirštą nuo jūros kylančio rūko klodą ir pakildavo į akinamai giedrą dangų... Tuo tarpu kita juo dėta žuvėdra būtų tupėjusi ant žemės tematydama vien ūkaną ir lietų. Džonatanas prisijaukino ir smarkų vėją - leisdavosi jo nešamas toli į sausumą, o ten pietaudavo prisigaudęs kuo skaniausių vabzdžių.

Dabar jis vienas pats mėgavosi viskuo, kuo anksčiau svajojo pradžiuginti Būrį. Džonatanas perprato skraidymo meną, ir kainą, kurią už tai teko sumokėti, jam neatrodė tokia jau didelė. Jis įsitikino, jog žuvėdrų gyvenimą labiausiai trumpina nuobodulys, baimė ir pyktis, ir kai pats viso to atsikratė, gyveno ilgą ir išpūdžių pilną gyvenimą.

Jos pasirodė vakare, kaip tik tuomet, kai Džonatanas pats vienas ramiai sklandė po savo numylėtą dangų. Abi šalia jo atsiradusios žuvėdros spindėjo nelyginant žvaigždės, o nakties tamsoje nuo jų sklido romumas ir draugiškumas. Tačiau didžiausią nuostabą kėlė jų neprilygstamas skraidymas: abiejų žuvėdrų judinami sparnų galai visą laiką buvo nutolę vos per colį nuo jo.

Netaręs nė žodžio Džonatanas nutarė jas išmėginti, - tokio išmėginimo dar nebuvo išlaikiusi nė viena žuvėdra. Jis staiga išlenkė sparnus ir kiek galėdamas sumažino greitį: jei būtų sumažinęs jį dar viena mylia, būtų tiesiog nukritęs. Abu spindulingieji paukščiai taip pat stabtelėjo grakščiai ir be jokio vargo. Jiedu išmanė, kaip reikia lėtai skraidyti.

Tuomet Džonatanas suskliaudė sparnus, persivertė ir pradėjo žaibišką pikiruotę šimto devyniasdešimt mylių per valandą greičiu. Nepažįstamieji, nė kiek neardydami susidariusios figūros, nėrė paskui jį.

Galiausiai lėkdamas tuo pačiu greičiu Džonatanas nėrė aukštyn ir išringavo be galo ilgą lėtąją statinę. Jiedu šypsodamiesi sukosi drauge.

Jis vėl ėmė skristi horizontaliai ir kiek patylėjęs tarė:

- Labai gerai. Kas jūs?

- Mudu esame iš tavo Būrio, Džonatanai. Mes tavo draugai, - tvirtai ir ramiai nuskambėjo jų žodžiai. - Atskridome palydėti tave į aukštybes, parsivesti tave namo.

- Aš neturiu namų. Nė Būrio. Aš - Atstumtasis. O mes dabar skrendame ties pačia Didžiojo Kalnų Vėjo viršūne. Galėčiau šį seną kūną priversti pakilti dar kelis šimtus pėdų, bet ne aukščiau.

- Tu klysti, Džonatanai. Jau nemažai išmokai. Baigus vieną mokyklą, laikas pereiti į kitą.

Kadangi visą gyvenimą jo neapleido panaši nuojauta, Džonatano Žuvėdros smegenis kaip žaibas pervėrė ši nauja ir nepaneigiama tiesa. Jie buvo teisūs. Jie išties galėjo pakilti aukščiau, atėjo laikas grįžti į savo namus.

Džonatanas paskutinį kartą apžvelgė dangaus platybes, - nuostabią sidabrinę šalį, kurioje tiek daug išmoko.

- Aš pasiruošęs, - pagaliau tarė jis.

Džonatanas Livingstonas Žuvėdra pakilo drauge su dviem spindulingosiomis žuvėdromis ir pranyko juodame kaip pati naktis danguje.

Antra dalis

Tai štai koks tikrasis dangus, - pamanė jis ir vienas sau nusišypsojo. Tik kažin ar dera apžiūrinėti dangų vos jį pasiekus.

Dabar, kai paliko žemę ir pakilęs virš debesų sparnas į sparną sklendė su dviem spindulingosiomis žuvėdromis, jis pastebėjo, kad ir jo paties kūnas ėmė švytėti taip pat, kaip ir naujųjų pažįstamų. Žinoma, tai buvo vis dar tas pats Džonatanas Žuvėdra, kuris visuomet slėpėsi už jo aukso spalvos akių vyzdžių, bet jo išvaizda jau buvo pasikeitusi.

Jis ir dabar tebesijautė esąs žuvėdra, bet naujasis kūnas skraidė nepalyginti tobuliau nei senasis. Kodėl, - mąstė jis, - kodėl dabar dvigubai lengviau pasiekiu du kartus didesnę greitį ir galiu išraityti du kartus daugiau figūrų negu savo geriausiomis žemėje praleistomis dienomis?!

Džonatano plunksnos švytėjo įstabiai balta šviesa, o sparnai buvo lygūs ir tobuli, kaip nupoliruoto sidabro lakšteliai. Negalėdamas atsigėrėti jis ėmė bandyti naujųjų sparnų galingumą ir galimybes.

Lėkdamas dviejų šimtų penkiasdešimties mylių greičiu jis pajuto priartėjęs prie horizontalaus skrydžio greičio ribos; o pasiekęs dviejų šimtų septyniasdešimt trijų mylių per valandą greitį šiek tiek nusivylė suvokęs, kad daugiau tiesiog neišspaus. Naujasis kūnas irgi pasirodė esąs ribotas, ir nors žemėje pasiektą horizontalaus skrydžio greičio rekordą pavyko pagerinti, bet ir čia buvo ribos, kurioms įveikti prireiks nemaža jėgų. O jis tikėjosi, jog danguje apribojimų nėra.

Netikėtai debesys prasisklaidė.

- Linkime laimingai nusileisti, Džonatanai, - šūktelėjo jo palydovai ir išnyko vaiskiam ore.

Jis skriejo virš jūros palei dantytomis uolomis nusėtą pakrantę. Kelios žuvėdros laikėsi ore laukdamos, kol kylančios oro srovės pametės jas ant uolų. Toli šiaurėje, beveik prie pat horizonto, buvo matyti dar keli paukščiai. Nauji išpūdžiai, naujos mintys ir nauji klausimai. Kodėl žuvėdrų tiek mažai? Danguje žuvėdrų turėtų knibždėti knibždėti! Ir kodėl aš taip greitai pavargau? Danguje gyvenančios žuvėdros neturėtų žinoti, kas yra nuovargis ir miegas.

Kur jis girdėjo tai sakant? Prisiminimai apie gyvenimą žemėje palengva blėso. Žinoma, žemėje jis daug ko išmoko, bet smulkmenos pasimiršo, - jis prisiminė tik tiek, kad pešdavosi dėl maisto, o paskui buvo kitų atstumtas.

Nuo karnto pakilo gal tuzinas žuvėdrų ir tylomis atskrido jo pasitikti. Džonatanas pasijuto čia laukiamas, pasijuto kaip namie. Tai buvo nepaprastai svarbi jo gyvenimo diena, nors dabar jis jau neprisiminė, kaip ji išaušo.

Padaręs posūkį jis ėmė leistis ant pakrantės smėlio: likus coliui iki žemės energingai suplakė ore sparnais, o paskui lengvai ir grakščiai nutūpė. Kitos žuvėdros irgi nutūpė, bet leisdamosis nepajudino nė plunksnelės. Išskleidusios sparnus jos suposi vėjyje, paskui kažkaip keistai klėstelėjo plunksnas ir kojomis pasiekė smėlį. Tai buvo įstabus nusileidimas, bet Džonatanas jautėsi pernelyg pavargęs, kad tuoju pat jį išbandytų. Jis užmigo čia pat, stovėdamas ant smėlio ir nespėjęs pratarti nė žodžio.

Netrukus Džonatanas pamatė, jog čia jo laukia ne mažesni mokslai už tuos, kuriuos jis buvo išėjęs žemėje. Bet mokymasis buvo kitoks. Čionykštės žuvėdros buvo jo bendramintės. Kiekvienai iš jų svarbiausia atrodė skraidyti, - pakilti ir prisilytėti pačių skraidymo meno aukštumų. Tai buvo nuostabūs paukščiai: kasdien visi jie valandų valandas praleisdavo ore tobulindami savo sugebėjimus ir bandydami vis naujas aukštojo pilotažo figuras.

Ilgą laiką Džonatanas nė neprisiminė pasaulio, iš kurio atskrido ir kuriame pasilikusios Būrio žuvėdros nepanoro patirti tikrojo skrydžio džiaugsmo. Sparnai joms buvo reikalingi tik tam, kad susirastų maisto ir jo pasičiuptų. Bet kartkartėmis jam ir vėl ėmė grįžti prisiminimai.

Vieną rytą jiedu su mokytoju ilgai treniravėsi, kaip gražiau atlikti greitąją statinę suglaustais spronais, nutūpė ant kranto pailsėti. Ir tuomet Džonataną netikėtai užplūdo prisiminimai.

- Kurgi kitos, Salivanai? - mintyse paklausė jis, nes jau buvo išmokęs bendrauti telepatiškai, be jokių klyksmų ir kreksėjimo. - Kodėl mūsų čia tiek nedaug? Kodėl tenai, iš kur atskridau...

- ...gyvena tūkstančių tūkstančiai žuvėdrų, ar ne? Žinau, kad tave kankina šis klausimas, - palingavo galva Salivas. - Taip yra todėl, kad tu, Džonatanai, esi ypatingas paukštis, gal tik viena žuvėdra iš milijono yra tokia, kaip tu. Niekaip kitaip negalėčiau to paaiškinti. Dauguma iš mūsų tobulybės link ėjo be galo lėtai. Pereidavome iš vieno pasaulio į kitą, ir visi jie būdavo gana panašūs; mes pamiršdavome iš kur atkeliavę, nesukdavome sau galvos, kas mūsų laukia, ir gyvendavome tik šia diena. Ar bent nutuoki, kiek gyvenimų mums teko pereiti, kol supratome, jog gyvenimas - šis tas daugiau negu maistas, kova dėl jo ir siekimas įsitvirtinti Būryje? Mums prireikė tūkstančio gyvenimų, Džonatanai, dešimties tūkstančių! Dar šimtas gyvenimų pralėkė, kol sužinojome, kad apskritai egzistuoja tobulybė, o kol įsitikinome, kad mūsų tikslas pasiekti tą tobulybę ir ją skleisti, - praslinko ir antras šimtas. Žinoma, šis dėsnių galioja ir

dabar: koks bus mūsų būsimasis pasaulis priklausो nuo to, ką jau išmokome ankstesniuose. Jei nieko neišmoksi, kitas pasaulis niekuo nesiskirs nuo senojo: čia bus tos pačios, nelyginant švinas sparnus slegiančios ribos, kurias teks įveikti.

Plastelėjęs sparnais Salivasas pasisuko į vėją.

- Bet tu, Džonai, - tarė jis, - visko išmokai taip greitai, kad nė nereikėjo keliauti per tūkstančius gyvenimų.

Po minutėlės jie pakilę į orą vėl praktikavosi. Atlikti greitąją statinę poroje buvo nelengva, nes skriedamas žemyn galva Džonatanas turėjo taip išlenkti sparnus, kad tarp jo ir mokytojo sparnų lanko nebūtų disharmonijos.

- Pamėginkime dar kartą, - vis karotojo Salivasas. - Dar kartą. Ir dar, - kol pagaliau tarė: - Gana.

Ir jie ėmė mokytis išorinių kilpų.

Tos žuvėdros, kurios naktį neskraidė, vieną vakarą susibūrusios ant kranto mąstė. sukaupę visą drąsą Džonatanas žingtelėjo prie Vyriausiosios Žuvėdros, kuri, kaip buvo kalbama, netrukus turėjo pereiti į kitą pasaulį.

- Čiangai... - kiek nervingai ištarė jis.

Senoji žuvėdra meiliai į jį pažvelgė ir atsiliepė:

- Taip, sūnau?

Prabėgę metai neatėmė Vyriausiajam jėgų, o priešingai, dar labiau jį sustiprino. Dabar jis skraidė geriau už bet kurią Būrio žuvėdrą ir išraitydavo tokias figūras, kokių kitos tik neseniai buvo pradėjusios mokytis.

- Čiangai, juk čia tik dar vienas pasaulis, o ne dangus, ar ne?

Apšviestas mėnulio šviesos Vyriausiasis šyptelėjo:

- Tu mokaisi, Džonatanai Žuvėdra.

- O kas mūsų laukia paskui? Kur pateksime? Ar dangaus apskritai nėra?

- Ne, Džonatanai, nėra. Dangus - tai ne erdvė ir ne laikas. Pasiiekti dangų reiškia tapti tobulam, - tarė jis, o paskui kiek patylėjęs pridūrė: - Tu puikus skrajūnas, ar ne?

- Aš... Man tik patinka greitis, - atsakė Džonatanas kiek nustebęs, bet patenkintas, kad vyriausiasis tai pastebėjo.

- Pasiekęs tobulą greitį kartu priartėsi ir prie dangaus, Džonatanai. Bet tai nereiškia skrieti tūkstančio ar milijono mylių per valandą greičiu, - netgi šviesos greičiu. Nes kiekvienas skaičius - tai riba, o tobulybė ribų neturi. Pasiekti tobulą greitį, mano sūnau, - tai būti čia.

Daugiau nepratares nė žodžio Čiangas staiga išnyko, o netrukus pasirodė už penkiasdešimties pėdų prie pat vandens. Paskui vėl pranyko ir akimirksniu jau vėl stovėjo čia pat, visai šalia Džonatano.

- Tai tik savotiška pramoga, - šyptelėjęs pasakė Čiangas.

Džonatanas buvo taip apstulbęs, kad net liovėsi klausinėti apie dangų.

- Kaip tau tai pavyksta? Kaip jautiesi, šitaip keisdamas vietą? Ar toli gali šitaip nuskristi? - pažūrė klausimus jis.

- Panorėjęs gali atsidurti bet kokioje erdvėje ir laike, - paaiškino Vyriausiasis. - Jau esu apsilankęs visose erdvėse ir laikuose, kokius tik pajėgiau įsivaizduoti.

Čiangas pažvelgė tolyn į jūrą ir kiek patylėjęs vėl prabilo:

- Keista. Žuvėdros, kurios numoja ranka į tobulėjimą ir daug keliauja, iš tikrųjų tik labai lėtai stumiasi į priekį. O tos, kurios apsisprendžia skirti savo laiką tobulėjimui, akimirksniu atsiduria ten, kur nori. Įsidėmėk, Džonatanai, kad dangus - tai visai ne erdvė ir laikas, nes patys savaime jie nieko nereiškia. Dangus yra...

- Ar galėtum ir mane išmokyti šitaip skraidyti? - pertraukė jį Džonatanas Žuvėdra, visas virpėdamas naujos nežinomybės akivaizdoje.

- Žinoma, jeigu tik nori.

- Labai noriu. Kada pradėsime?

- Jei neprieštarauji, pradėsime tuojau pat.

- trokštu skraidyti taip kaip tu, - tarė Džonatanas, ir jo akyse blykstelėjo keista šviesa. - Sakyk, ką turiu daryti.

Čiangas prakalbo lėtai ir nė minutei nenuleido savo rūpestingo žvilgsnio nuo jaunosios žuvėdros.

- Jei nori skrieti greičiau už pačią mintį, skristi ten, kur trokšta širdis, - ėmė aiškinti jis, - pirmiausia turi suvokti, ko jau esi pasiekęs...

Čiangas manė, jog Džonatanui svarbiausia yra suvokti viena: jis nėra įkalintas savo paties ribotų galių kūne, kurio sparnų ilgis - keturiasdešimt du coliai, o galimybės iš anksto

užkoduotos; jo prigimtis nuolat keičiasi, jo esybė - kaip tobulas, dar niekad neužrašytas skaitmuo, bet kuriuo metu galintis atsirasti bet kuriame erdvės taške.

Džonatanas kuo atkakliausiai stengėsi įsisąmoninti šią tiesą, kasdien dirbo nenuilsdamas nuo aušros iki pačių juodžiausių sutemų. Tačiau kad ir kaip stengėsi, nė kiek nepasistūmėjo į priekį.

- Liaukis save įtikinėjęs! - kartkartėmis patardavo jam Čiangas. - Kad išmoktum skraidyti, tau nereikėjo tikėjimo, pakako perprasti sklandymo paslaptis. To paties tau reikia ir dabar. Pabandyk dar kartą...

Ir vieną gražią dieną, stovėdamas ant kranto, užsimerkęs ir kiek galėdamas sukaupęs mintis, jis akimirksniu suvokė tai, ką sakė Čiangas.

- Na žinoma, kitaip ir būti negali! Aš esu tobula, jokių ribų nevaržoma žuvėdra!

Ir jį apėmė neapsakomas džiaugsmas.

- Puiku! - tarė Čiangas, ir jo balse buvo justų pergales gaidelė.

Džonatanas atsimerkė. Jiedu su Vyriausiuoju buvo atsidūrę visiškai kitoje vietoje: ant kranto prie pat vandens ošė medžiai, o virš galvos švietė dvi saulės.

- Pagaliau perpratai esmę, - tarstelėjo Čiangas, - bet reiktų dar pasitobulinti...

Visiškai priblokštas Džonatanas netvirtu balsu paklausė:

- Kur mes?

Nors apylinkės atrodė ištis keistos, Vyriausiasis nė kiek nenusistebėjo ir, praleidęs pro ausis mokinio klausimą, tarė:

- Akivaizdu, jog patekome į planetą, kuroje dangus yra žalios spalvos, o saulė - dviguba žvaigždė.

Ir Džonatanas klykte suklykė iš džiaugsmo:

- PAVYKO!

Nuo to laiko, kai paliko žemę, tai buvo pirmasis žodis ištartas balsu.

- Na žinoma, kad pavyko, Džonai, - šyptelėjo

Čiangas. - Kai žinai, ką darai, visuomet pavyksta. O jei kalbėsime apie kūno valdymą...

Kai jiedu sugrįžo, jau buvo sutemę. Kitos žuvėdros įsmeigė į Džonataną savo aukso spalvos akis, ir jose švytėjo baiminga pagarba jam, - mat jos matė Džoną kaip įkastą stovintį vienoje vietoje, iš kurios jis staiga pradingo.

Prasidėjus sveikinimams jis neištvėrė nė minutės ir jas pertraukė:

- Juk aš čia tik naujokas! Tik pradedantysis! Tai aš turėčiau iš jūsų mokytis!

- Negaliu atsistebėti, Džonai, - prabilo šalia stovėjęs Salivanas. - Per dešimt tūkstančių metų man neteko matyti nė vienos žuvėdros, kuri taip aistringai trokštų mokytis naujų dalykų.

Visas Būrys nutilo, o Džonatanas sumišęs nežinojo, kur jam eiti.

- Jeigu nori, imkimės tyrinėti laiką, - pasiūlė

Čiangas. - Tu galėsi nuskristi į praeitį, o paskui persikelti į ateitį. O jau tada bus pats laikas pradėti mokytis to, kas sunkiausia, kas atveria plačiausias galimybes ir yra įdomiausia. Būsi pasiruošęs pakilti dar aukščiau ir suvokti, kas yra gėris ir meilė.

Po mėnesio, - bent Džonatanui atrodė, jog praėjo mėnuo, - jis buvo pažengęs nepaprastai toli. Jis visada buvo imlus naujai patirčiai, bet tapęs paties Vyriausiojo mokiniu pavirto tiesiog plunksnuotu kompiuteriu, akimirksniu priimančiu ir apdorojančiu naujas idėjas.

Tačiau atėjo diena, kai Čiangas pradingo. Prieš tai jis kurį laiką ramiai kalbėjosi su visomis žuvėdromis ragindamas, kad jos užčiuoptų ir bandytų perprasti tobulą ir nematomą visa apimančią gyvenimo dėsni. Šitaip Čiangui bekalbant jo plunksnos ėmė švytėti vis labiau ir labiau, kol pagaliau ėmė skleisti tokią ryškią šviesą, jog nė viena žuvėdra negalėjo į ją žiūrėti.

- Džonatanai, - tarė jis, ir tai buvo paskutiniai Čiangio ištarti žodžiai, - mąstyk apie meilę.

Kai švytėjimo laikinai apakintos žuvėdros vėl atgavo regėjimą, Čiangas su jomis jau nebuvo.

Laikui bėgant Džonatanas kartkartėmis vis sugaudavo save galvojant apie žemę, kurią kadaise paliko. Jei tebegyvendamas ten būtų žinojęs bent dešimtadalį to, ką suvokė čia, gyvenimas būtų atrodęs nepalyginamai prasmingesnis! Kartą stovėdamas ant smėlio jis ėmė svarstyti: gal kaip tik dabar žemėje atsirado kokia žuvėdra, besistengianti praplėsti savo prigimtines ribas, suvokti tikrojo skrydžio prasmę, trokštanti skraidyti ne vien tam, kad pasiektų žvejų laivą, pasičiuptų duonos kriauklelę ir grįžtų į krantą? Gal tenai jau yra kitas atstumtasis, išdrįšęs išdrožti savo tiesą viso Būrio akivaizdoje?

Ir kuo ilgiau Džonatanas galvojo apie gėrį, kuo labiau jis gilinosi į meilės esmę, tuo karščiau troško grįžti į žemę. Nes nepaisant vienišiausio gyvenimo, Džonatanas Žuvėdra

pasijuto tapęs mokytoju; mokytoju, kuris savo meilę tegali išreikšti atskleidamas tiesą kitai žuvėdrai, galbūt ieškančiai bent menkiausios galimybės surasti savąjį kelią.

Bet Salivasas, dabar jau irgi skraidantis minties greičiu ir mokantis to kitas žuvėdras, abejojo, ar Džonatano sumanymas geras.

- Džonai, kartą jie tave jau atstūmė. Kodėl tau atrodo, jog bent viena iš tavo anų laikų pažįstamų žuvėdrų dabar ims tavęs klausyti? Juk ne veltui sakoma: kuo aukščiau pakyla žuvėdra, tuo toliau ji mato. Žuvėdros, nuo kurių tu atsiskyrei, ir šiandien tebeklykauja pešdamosis dėl duonos trupinių. Nuo dangaus jas skiria tūkstantis mylių, o tu tvirtini parodysiąs joms dangų nuo kranto, ant kurio jos tupi! Džonai, juk jos nemato toliau savo sparnų galiukų! Geriau pasilik ir padėk toms, kurios gyvena čia, kurios jau šiek tiek pakilo ir gali suprasti, ką sakai, - tarė jis, o paskui, minutėlei patylėjęs, pridūrė: - Kas gi būtų, jeigu Čiingas grįžtų į vieną iš savo senųjų pasaulių? Kur tu pats šiandien būtum?

Pastaroji pastaba buvo ypač svari, ir Salivasas buvo teisus. Kuo aukščiau pakyla žuvėdra, tuo toliau ji mato.

Džonatanas pasiliko ir dirbo su naujai atvykusiais paukščiais, kurie visi buvo labai gabūs ir spėiai mokėsi. Bet senosios mintys nedavė jam ramybės, ir jis negalėjo nemąstyti apie tai, jog ir žemėje galėtų atsirasti viena ar dvi žuvėdros, sugebančios pakilti aukščiau. Jei vos tik tapęs atstumtuoku jis būtų susitikęs su Čiangu, dabar jau būtų žinojęs neįsivaizduojamai daug!

- Sali, aš turiu grįžti, - pagaliau tvirtai apsisprendęs tarė jis draugui. - Tavo mokiniams puikiausiai sekasi. Jie patys galėtų padėti naujokams.

Salivasas tik atsiduso, bet nepriešgyniavo.

- Aš tavęs ilgėsiuosi, Džonatanai, - tepasakė jis.

- Gėdykis, Sali, - papriekaištavo jam Džonatanas, - Ir nebūk kvailas! Ko gi mes čia kasdien mokomės? Jei mūsų draugystė priklausytų nuo erdvės ir laiko, tai pagaliau išsiveržę iš jų gniaužtų prarastume ir dvasios brolystę! Bet nugalėjus erdvę lieka tik Čia, o pažabojus laiką lieka Dabar. Nejaugi manai, jog tarp Čia ir Dabar negalėtume bent pora kartų susitikti?

Salivasas Žuvėdra nenoromis susijuokė.

- Tu pašėlęs paukštis. Jei žemėje likusiai žuvėdrai kas nors ir gali atverti tūkstantmylius tolius, tai be jokios abejonės tik Džonatanas Livingstonas Žuvėdra, - švelniai tarė jis, o paskui nuleidęs akis tyliai pridūrė: - Sudie, Džonai, drauguži.

- Sudie, Sali. Netrukus vėl susitiksime.

Taip taręs Džonatanas vidiniu žvilgsniu ažvelgė didžiulius ant kranto tupinčių ir visai kitame laike gyvenančių žuvėdrų būrius ir kaip paprastai pasijuto ęšas ne vien oda ir kaulai, o tobula laisvės ir jokių apribojimų nevaržomo skrydžio idėja.

Flečeris Lindas Žuvėdra buvo dar jaunas, bet jau žinojo, kad su jokia kitu paukščiu, išskyrus jį, Būrys nepasielgė taip šiurkščiai ir neteisingai.

- Man nerūpi, ką jie pasakė, - mąstė jis susisielojęs, skrisdamas link Tolimųjų Uolų. - Skraidyti - tai visai kas kita, negu mosuoti sparnais ir persikelti iš vietos į vietą! Juk... juk... tai sugeba ir moskitas! Tai ką gi? Viena vienintelė statinė, atlikta Vyriausiajai Žuvėdrai matant, - ir tu jau atstumtasis?! Ar jos visos aklos? Argi nesupranta? Nejaugi nesugeba suvokti to neišpasakyto džiaugsmo, kurį pajunti išmokęs tikro skrydžio? Man nesvarbu, ką jos mano. Parodysiu joms, ką reiškia iš tiesų skristi! Jeigu jau visos taip nori, būsiu pats vienišiausias atsiskyrėlis. Prversiu jas taip pasigailėti, kad...

Jo sąmonę pasiekęs balsas buvo labai švelnus, tačiau jaunąjį skrajūną apėmė tokia baimė, kad jam net sparnus pakirto.

- Nepyk ant jų, Flečeri Žuvėdra. Išvydamos tave iš Būrio žuvėdros pakenkė tik pačios sau; vieną gražią dieną jos tai supras, jos praregės ir išvys tai, ką tu matai jau dabar. Atleisk joms ir padėk susivokti.

Per colį nuo jo dešiniojo sparno skrido akinančiai balta žuvėdra, - tokios jis dar nebuvo matęs, - ji sklendė lengvai, nejudindama nė plunksnelės, o tuo tarpu Flečeris buvo pasiekęs veik didžiausią savo greitį.

Akimirkai jaunojo paukščio širdyje kilo sumaištis.

- Kas čia darosi? Gal kuoktelėjau? Gal aš jau miręs? Kas gi čia dabar?

Į jo sąmonę vėl įsiveržė tas pats žemas ir ramus balsas, reikalaujantis atsakymo:

- Flečeri Lindai Žuvėdra, ar nori skraidyti?

- TAIP, SKRAIDYTI NORIU!

- Flečeri Lindai, ar tavo troškimas skraidyti toks stiprus, kad tuoj pat galėsi atleisti Būriui, išmokti skraidymo paslapčių, o kai ateis laikas, sugrįžti ir jiems padėti?

Tokiam neišsivaizduojamai tobulam paukščiui nebuvo galima meluoti, - nesvarbu, kad Flečeris Žuvėdra buvo išdidus ir jautėsi skaudžiai įžeistas.

- Taip, - tyliai atsakė jis.

- Tuomet, Flečeri, - švelniu balsu kreipėsi į jį tasai kilnus paukštis, - pradėkime nuo horizontalaus skrydžio...

Trečia dalis

Žvalgydamasis aplink Džonatas neskubėdamas suko ratais virš Tolimųjų Uolų. Šis jaunas nesusitupėjęs Flečeris Žuvėdra buvo beveik idealus mokinys, jis atrodė tiesiog gimęs skraidyti: jėgų jam netrūko, ore jis sklendė lengvai ir greitai, o svarbiausia, - dėl skraidymo buvo tiesiog pametęs galvą.

Štai jis pasirodė, - tarsi pilkas plunksnų kamuolys išneria iš pikiruotės ir žaibu prašvilpia pro mokytoją šimto penkiasdešimties mylių per valandą greičiu. Staiga jis vėl pakeičia trajektoriją ir ima daryti šešiolikos spiralių vertikalią lėtąją statinę, negana to, garsiai skaičiuoja atliktus apsisukimus:

- ... aštuoni, devyni... Dešimt... Matai, Džonatanai, man nerūpi jokios skridimo greičio ribos... Vienuolika... Norėčiau išmokti sustoti taip staiga kaip tu... Dvylika... Bet, po paraliais, man visai nesiseka... Trylika... Dar trys paskutiniai apsisukimai... Bet keturiolik... Ai - ai!

Nesėkmė Flečerį ištiko likus visai nedaug iki išsvajotojo tikslo, todėl jis tiesiog įsiuto. Neapsikentęs jaunas skrajūnas neatsargiai apsivertė ant nugaros ir pateko į pašėlusiai greitą atvirkščią suktuką, o kai pagaliau sunkiai šnupuodamas vėl atgavo pusiausvyrą, pamatė skrendąs šimtu pėdų žemiau už savo mokytoją.

- Su manimi tu tik gaišti laiką, Džonatanai! Aš pernelyg kvailas! Tikras išsižiojėlis! Bandau ir bandau, bet man taip ir nepavyksta!

Džonatanas Žuvėdra pažvelgė į jį žemyn ir pritariamai linktelėjo:

- Tau ir negali pavykti, kol šitaip staigiai stabčioji, Flečeri, juk prieš pat pradėdamas daryti figūrą tu sumažinai greitį keturiasdešimčia mylių! Greitis turi būti tolygus! Privalai skrieti tvirtai, bet tolygiai, supranti?

Paskui jis nusileido prie jaunosios žuvėdros ir dar pridūrė:

- Pamėginkime padaryti tai poroje. Ir atidžiai sek savo greitį. Pereiti prie kitos figūros reikia grakščiai, be jokių trūkčiojimų.

Per kitus tris mėnesius Džonatanas susirado dar šešis mokinius. Visi jie buvo atstumtieji, bet degte degė noru perimti ir įsisamoninti naują keistą mintį, jog skraidymas pirmiausia teikia džiaugsmą ir malonumą.

Tačiau jiems vis dar buvo lengviau ore atlikti aukštojo pilotažo figūras negu gilintis į jų prasmę.

- Iš tiesų keikvieniame iš mūsų slypi Didžiosios Žuvėdros ir begalinės laisvės idėja, - sakydavo Džonatanas vakare ant jūros kranto susirinkusioms žuvėdroms, - o skraidymo virtuoziškumas - tai jau žingsnis pirmyn, nes šitaip atskleidžiama tikroji mūsų prigimtis. Turime atsisakyti visų mums primestų apribojimų. Štai kodėl visi greito ir lėto skrydžio pratimai, visos aukštojo pilotažo figūros...

O jo besiklausydami mokiniai čia pat užmigdavo, išvarginti visą dieną trukusių treniruočių. Jauniesiems skrajūnams patiko praktikuotis, ne sjuos žavėjo greitis, be to, šitaip jie bent laikinai numalšindavo sulig kiekviena pamoka vis didėjantį žinių troškulį. Bet nė vienas iš jų, netgi Flečeris Lindas Žuvėdra, netikėjo, kad minties skrydis galėtų būti toks pats realus, kaip ir vėjo švilpesys ar plunksnų šnarėjimas.

- Visas jūsų kūnas nuo vieno sparno galiuko iki kito, - kartais vėl pradėdavo kalbą Džonatanas, - yra ne kas kita, kaip jūsų pačių mintis, įsikūnijusi tokia forma, kuria galite ją pamatyti. Pralaužkite savo mintis varžančias užtvaras ir kartu sutraukysite kūną apjuosusias apribojimų grandines...

Bet kad ir kaip jis stengėsi, jo žodžiai atrodė tik kaip maloni fantazija, o mokiniams reikėjo pailsėti.

Dar po mėnesio Džonatanas nutarė, jog laikas grįžti į Būrį.

- Mes tam nepasiruošę! - sušuko Henris Kalvinas Žuvėdra. - Nieka sten mūsų nelaukia! Juk mes atstumtieji! Juk neprivalome versti save grįžti ten, kur mūsų niekas nelaukia, argi ne?

- Mes turime teisę skristi kur panorėję ir būti tuo, kuo trokštame, - ramiai atsakė Džonatanas ir pakilęs pasuko į rytus, link savo gimtųjų vietų, kur buvo įsikūręs Būrys.

Iš pradžių sumišę jo mokiniai nežinojo nė ko griebtis, nes Būrio Įstatymas skelbė, jog atstumtieji niekad neturi teisės grįžti, ir per visus dešimt tūkstančių metų niekas nė karto nebuvo jo pažeidęs. Įstatymas reikalavo pasilikti čia, Džonatanas kvietė grįžti ir pats dabar jau skrido per jūrą už mylios nuo jų. Jeigu jie nepakils tuojau pat, netrukus į priešįškai nusiteikusių žuvėdrų Būrį jis nusileis vienas.

- Ką gi, juk jei nesame Būrio nariai, tai neprivalome paklusti ir jo Įstatymui, ar ne? - tarsi norėdamas padrąsinti pats save kreipėsi į draugus Flečeris. - Be to, jeigu užvirs kova, būdami ten galėsime padėti daug daugiau negu tupėdami čia.

Ir štai tą rytą jie atkrido iš vakarų, visi aštuoni išsirikiavę dvigubu rombu, beveik liesdamiesi sparnų galais. Jie praskriejo viršum Būrio Tarybos susirinkimų vietos šimto trisešimt penkių mylių greičiu: Džonatanas priekyje, Flečeris lengvai ir grakščiai sklendė jam iš dešinės, o iš kairės - Henris Kalvinas, narsiai besigrumiantis su vėju. Neišardydami rombo visi kaip vienas pasuko dešinėn, kurį laiką skrido horizontaliai, apsvirtę ant nugarų, paskui vėl išsilygino, nors pūtė stiprokas nemalonus vėjas.

Įprasti klykavimai ir grumtynės dėl kasdieninės duonos kėsnio Būryje staiga liovėsi, nes jį nelyginant milžiniškas peilis perskrodė rombu išsirikiavusių svečių smaigalys. Visos žuvėdros įsistebeilijo į juos. Viena paskui kitą visos aštuonios žuvėdros staigiai šovė aukštyn, padarė po mirties kilpą, o paskui visiškai sumažinusios greitį nusileido ant kranto. O tuomet Džonatanas Žuvėdra ėmė aptarinėti ką tik baigtą skrydį, tarsi tai būtų kasdienybė.

- Pirmiausia turiu pasakyti, - kreivai šyptelėjęs prabilo jis, - kad šiek tiek pavėlavote pakilti paskui mane...

Visas Būrys stovėjo lyg perkūno trenktas. Juk šie paukščiai - Atstumtieji! Ir išdrįso sugrįžti! Bet tai... tai tiesiog neįsivaizduojama! Flečerio pranašauta kova neprasidėjo, nes Būrio žuvėdros visiškai sumišo.

- Ką gi, aišku, kad šitie paukščiai Atstumtieji, - prabilo viena iš jaunesniųjų žuvėdrų, - bet, brolyčiai, kur jie išmoko šitaip skraidyti?

Praėjo beveik valanda, kol Būriui pagaliau buvo paskelbtas Vyriausiojo sprendimas: nekreipti į juos dėmesio. Žuvėdra, prakalbusi su atstumtuoju, tą pat akimirką pati tampa atstumtąja. O ta, kuri bent pakelia akis į atstumtąją, pažeidžia Būrio Įstatymą.

Ir žuvėdros akimirksniu atsuko Džonatanui savo pilšvas nugaras, tačiau jis šito tarytum nepastebėjo ir čia, Būrio Tarybos susirinkimų vietoje, tęsė pradėtą pamoką pirmą kartą reikalaudamas, jog mokiniai parodytų visus savo sugebėjimus.

- Martinai Žuvėdra! - sušuko jis skrisdamas. - Gyreisi perpratęs lėtojo skrydžio esmę. Bet kol pats nepabandei, nieko negali žinoti! SKRISK!

Ir štai smulkutis tylus Martinas Viljamas Žuvėdra, taip staiga gavęs pylos nuo mokytojo, pakilo ir didžiai savo nuostabai lėtai skrisdamas ėmė išdarinėti neregėtus dalykus. Vos dvelktelėjęs vėjeliui jis įsigudrindavo taip išlenkti plunksnas, kad nė karto nesuplakęs sparnais pakildavo nuo smėlio iki pat debesų ir vėl nusileisdavo.

Panašius sugebėjimus parodė ir Čarlzas Rolandas Žuvėdra: jis pakilo į dvidešimt keturių tūkstančių pėdų aukštį, ten, kur pučia Didysis kalnų vėjas, ir sugrįžo visas pamėles nuo šalčio ir išretėjusio oro, bet laimingas pats savimi stebėjosi ir tvirtai nutarė rytoj pabandyti pakilti dar aukščiau.

O Flečeriui Žuvėdrai, kuriam labiausiai iš visų mokinių patiko aukštasis pilotažas, pagaliau pavyko sėkmingai baigti šešiolikos spiralių vertikalią lėtąją statinę, o kitą dieną, be šios figūros, jis dar tris kartus persivertė per sparną. Jam besitreneruojant plunksnos žybčiojo ryškioje saulės šviesoje, o tuos atspindžius nuo kranto slapčia gaudė ne viena pora akių.

Džonatanas nenuilsdamas skrido nuo vieno mokinio prie kito ir kiekvienam ką nors parodydavo, pasiūlydavo, kartais paragindavo ar patardavo. Drauge su jais Džonatanas skraidė ir naktį, kai dangų aptraukdavo debesys, ir per audrą, nes jam tai patiko, o tuo tarpu ant kranto likęs Būrys spiedavosi į krūvą.

Pasipraktikavę mokiniai nusileisdavo ant smėlio pailsėti ir atidžiau įsiklausyti į Džonatano žodžius. Mokytojo galvoje knibždėte knibždėjo visokių beprotiškų minčių, kurių jie nesuvokė, bet išgirdavo ir tokių idėjų, kurias suprasti jiems nebuvo pernelyg sunku.

Po kurio laiko naktimis aplink ratu stūpusius mokinius atsirasdavo dra vienas ratas - tai buvo smalsiosios žuvėdros, kurios valandų valandas klausydavosi mokytojo kalbų, o prieš aušrą pradingdavo, kad jų nepastebėtų kitos.

Po didžiojo sugrįžimo praėjus vos mėnesiui viena Būriui priklausiusi žuvėdra peržengė nustatytą ribą ir pasiprašė išmokoma skraidyti. Dėl šito savo prašymo ant Terenco Louelo Žuvėdros galvos iš karto krito Būrio prakeikimas, jis buvo paskelbtas atstumtuuju, bet kartu tapo aštuntuuju Džonatano mokiniu.

Kitą vakarą atsiskyręs nuo Būrio, Kerkas Meinardas Žuvėdra vilkdamas kairįjį sparną netvirtais žingsniais žengė per smėlį ir netikėtai susmuko prie Džonatano kojų.

- Padėk man, - tylutėliai, tarsi mirdamas sušnabždėjo jis. - Labiausiai už viską pasaulyje trokštu skraidyti...

- Tai sek paskui mane, - tarė Džonatanas. - Pakilk paskui mane nuo žemės ir pradėsimė.

- Bet argi nematai? Mano sparnas. Negaliu jo nė krustelti.

- Meinardai Žuvėdra, tu turi teisę būti pačiu savimi, tik savimi ir niekuo kitu. Apsispręsk čia ir dabar, ir niekas negalės tau sutrukdyti. Tai Didžiosios Žuvėdros Įstatymas, Įstatymas, kuris visada galioja.

- Ar nori pasakyti, jog aš sugebėčiau pakilti?

- Aš tik kartoju, kad esi laisvas.

Po šių žodžių Kerkas Meinardas Žuvėdra lyg niekur nieko išskleidė sparnus ir pradingo nakties gaubiamame danguje. Netrukus Būrį pažadino iš šimto pėdų aukščio atsklidęs Kerko klyksmas, o klykė jis visa gerkle, apsvaigintas savo pergalės:

- Aš galiu skristi! Žiūrėkite! AŠ GALIU SKRISTI!

Prieš pat saulėtekį aplink mokinius jau būriavosi maždaug tūkstantis paukščių, smalsiai varstančių žvilgsniais Meinardą. Šitiems paukščiams buvo nei šilta, nei šalta, kad juos kas nors pamatys, jie tik klausėsi Džonatano Žuvėdros žodžių ir stengėsi juos suprasti.

O jis kalbėjo labai paprastus dalykus, - kad kiekviena žuvėdra turi teisę skraidyti, kad laisvė yra jos prigimties esmė ir kad visa, kas prieštarauja tai laisvei, turi būti atmesta, nesvarbu, ar tai paprotys, ar prietaras, ar koks nors draudimas.

- Sakai, turi būti atmesta? - atsklido balsas iš minios. - Net jei tai Būrio Įstatymas?

- Vienintelis teisingas Įstatymas yra tasai, kuris padeda pasiekti laisvę, - atsiliepė Džonatanas. - Visa kita - niekai.

- Bet argi tu manai, jog mes iš tikro galime skraidyti taip, kaip tu? - pasigirdo kitas balsas.
- Juk tu ypatingas, apdovanotas pačios gamtos, dieviškas, - tu visa galva aukščiau už kitus paukščius.

- Pažvelkite į Flečerį! Į Louelą! Į Čarlzą Rolandą ir Džudi Ly! Ar jie irgi ypatingi, gamtos padovanoti ir dieviški? Ne daugiau dieviški, kaip ir jūs patys arba aš. Vienas vienintelis skirtumas tarp jūsų ir jų yra štai koks: šie paukščiai pradėjo suprasti, kas jie iš tikro yra, ir nedvejodami pasuko savo keliu.

Visi mokiniai, išskyrus tik vieną Flečerį, kiek sumišę subruzdavo. Iki šiol jie taip aiškiai nė nebuvo supratę, kam pasiryžo.

Kasdien aplink juos besibūriuojanti minia vis didėjo: vieni paukščiai ateidavo ko nors paklausti, kiti pareikšti savo pagarbos, tretieji - pasityčioti.

- Būryje visi kalba, kad jei tu nesi Didžiosios Žuvėdros Sūnus, tai gali būti tik tas, kuris pralenkė savo laikmetį visu tūkstančiu metų, - vieną rytą pasibaigus Didžiausio Greičio Treniruotei pasakė Džonatanui Flečeris.

Mokytojas tik atsiduso. Štai ką tenka išverti, kai tave neteisingai supranta: tu jiems arba velnias, arba pats Dievas.

- O kaip tau pačiam atrodo, Flečai? Ar mes pralenkėme savo laiką: - paklausė jis.

Šiek tiek patylėjęs Flečeris nedrąsiai tarė:

- Na, man rodos, pati skydžio idėja čia visuomet buvo, ir panorėjęs kiekvienas galėjo ją atrasti ir įkūnyti. Su laiku tai neturi nieko bendra. Gali būti, kad mes tik parodome dar nepramintus takus. Mes siūlome skraidyti kitaip, nei dabar įprasta daugumai žuvėdrų.

- O tai jau nemaža, - atsiliepė Džonatanas apsvirtęs ore ir kelias akimirkas sklęsdamas nugara žemyn. - Tai nepalyginamai geriau negu pralenkti savo laikmetį.

Tai atsitiko praėjus dar vienai savaitei. Grupelei naujų mokinių Flečeris rodė kai kurias greitojo skridimo gudrybes. Pakilęs į septynių tūkstančių pėdų aukštį jis nėrė žemyn, ir kai jau buvo baigęs pikuotę, kai tarsi ilgas pilkšvas kaspinas šmėstelėjo pakilęs vos kelis colius nuo žemės, tiesiog jam prieš akis išniro pirmajam skrydžiui pakilęs jauniklis, besišaukiantis savo motinos. Norėdamas išvengti susidūrimo su mažyliu Flečeris Lindas Žuvėdra tą pat akimirksnį staigiai metėsi kairėn ir, lėkdamas apie dviejų šimtų mylių per valandą greičiu, įsirėžė į netoliese dunksnojusias uolas.

Jam pasirodė, tarsi granito uola būtų didžiulės sunkios durys, už kurių plyti kitas pasaulis. Kraują stingdanti baimė, išgąstis, po smūgio sąmonę užliejusi tamsa, - ir netrukus jis jau plaukė per visai nepažįstamą ir keistą dangų tai atgaudamas sąmonę, tai vėl ją prarasdamas. Jam buvo baisu, liūdna ir gaila, kažin ko neapsakomai gaila.

Dabar ir vėl atsklido tas pats balsas, kurį jis girdėjo tą dieną, kai pirmąkart susitiko Džonataną Livingstoną Žuvėdrą.

- Svarbiausia, Flečeri, kad mes neprarandame kantrybės ir stengiamės nuolat plėsti savo galimybių ribas. Kol kas dar nesimokėme perskriti kiaurai uolų, ši užduotis mūsų laukia ateityje.

- Džonatanai!

- Kurį dar vadina Didžiosios Žuvėdros Sūnumi, - dalykiškai tarstelėjo mokytojas.

- Ką tu čia veiki? Uola! Argi aš ne... ar aš nemirštu?

- Ak, liaukis, Flečai. Pats pagalvok. Juk akivaizdu, kad jeigu jau kalbiesi su manimi, tai dar nemiršti, ar ne? Tau pavyko labai staigiai kilstelti savo sąmonės lygmenį. Dabar atėjo laikas apsispręsti. Tu gali likti čia ir toliau išlaikyti pasiektą lygį, arba grįžti į Būrį ir toliau dirbti su jo nariais. Vyresniosios žuvėdros jau seniai tikėjosi panašios nelaimės, bet dabar ir jas gerokai apstulbino tai, jog taip netikėtai joms pasitarnavai.

- Žinoma, aš noriu grįžti į Būrį. Juk man su nauja mokinių grupe taip puikiai sekėsi!

- Ir gerai, Flečeri. Ar dar prisimeni, kaip mes šnekėjomės apie tai, jog kiekviena žuvėdra yra įsikūnijusi mintis, kuri...

flečeris krustelėjo galvą, išskėtė sparnus ir plačiai atmerkė akis. jis tysojo prie pat uolos papėdės, o jį ratu buvo apspitusios beveik visos Būrio žuvėdros. Kai tik jsi sujudėjo, minia subangavo ir pasigirdo šaižūs klyksmai:

- Jis gyvas! Tas, kuria buvo miręs, vėl gyvas!

- Palietė ji savo sparno galiuku! Ir prikėlė! Didžiosios Žuvėdros Sūnus!

- Ne, ne! Jis to nepripažįsta! Jis velnias! VELNIAS! Jis atėjo išblaškyti mūsų Būrio!

Čia stovėjo keturi tūkstančiai žuvėdrų, baisuasiai išgąsdintų to, kas atsitiko, ir ju gretas akimirksniu apskriejo klyksmas: VELNIAS! Paskui tą garsą pasigavo vėjas ir nunešė tolyn į vandenyną. Išsproginusios akis, karingai pakėlusios aštrius snapus jos sustojo dar glaudesniu ratu ketindamos negyvai juos užkapoti.

- Gal tau būtų geriau, jei iš čia dingtume, Flečeri? - paklausė Džonatanas.

- Tiesą sakant, nė kiek neprieštaraučiau...

Ir akimirksniu jie jau stovėjo už pusmylio nuo čia, o kraujo ištroškę paukščiai neberado savo aukų.

- Kodėl gi taip yra, - basiai mąsė Džonatanas, - kodėl sunkiausia įtikinti žuvėdrą, kad ji laisva ir kad šiek tiek pasitreniravusi gali pati tuo įsitikinti? Kodėl tas įsitikinimas taip sunkiai prasiskina kelia?

Be galo nustebęs Flečeri vis dar dairėsi po jam nepažįstamas ir akiai neįprastas aplinkybes.

- Kokį stebuklą tu padarei? Kaip mes čia atsidūrėme?

- Juk sakei, kad norėtum ištrūkti iš minios nagų, ar ne?

- Taip! Bet kaip tu...

- Labai paprastai, Flečeri. Truputis patirties.

Auštant Būrį apėmęs šėlas jau buvo išblėsęs, bet Flečeri taip greit nepamiršo, kas čia vyko.

- Džonatanai, ar dar prisimeni, kaip labai labai seniai klausei manęs, ar aš taip myliu Būrį, kad grįžčiau ir padėčiau jiems mokytis?

- Aišku.

- Nesuprantu, kaip tu gali mylėti paukščių minią, kuri ką tik buvo pasirįžusi tave užkapoti?

- Ak, Flečai, aišku, kad tokių paukščių tu nemyli! Tu nemyli neapykantos ir blogio, ir tai suprantama! Bet keikvienoje žuvėdroje turi pratintis įžvelgti ką nors gera ir atskleisti tą gerį jai pačiai. Štai ką turiu galvoje kalbėdamas apie meilę. Kai įpranti, toks elgesys teikia daug džiaugsmo.

Pavyzdžiui, aš prisimenu vieną karštakošį jauną paukštį, kurį vadino Flečeriu Lindu Žuvėdra. Vos tik Būrys jį atstūmė, jis buvo pasirįžęs kovoti su tais paukščiais iki paskutinio kraujo lašo, bet primiausia anapus Tolimųjų uolų susikūrė pragarą pats sau. O štai šiandien jis kuria sau rojų ir tą patį moko daryti visas Būrio žuvėdras.

Flečeris grįžtelėjo į mokytoją ir jo akyse atsispindėjo išgąstis:

- Aš mokau šito kitas žuvėdras? Ką nori tuo pasakyti? Juk ne aš, o tu esi mokytojas. Negali taip paprastai išskristi!

- Tikrai? Ar tau niekad nešovė į galvą, kad kažkur yra kiti būriai ir kiti flečeriai, kuriems mokytojas dauk riekalingesnis negu šiam Būriui, jau ir taip suradusiam kelią į šviesą?

- Bet kodėl aš? Džonai, aš tik paprasčiausia žuvėdra, o tu...

- ...vienturtis Didžiosios Žuvėdros Sūnus, ar ne? - atsiduso Džonatanas ir metė žvilgsnį į jūrą. - Tau manęs daugiau nereikia. turi ir toliau stengtis pažinti save, kasdien žengti mažytį žingsnelį link tikrojo ir jokių ribų nevaržomo Flečerio Žuvėdros. Tai jis tikrasis tavo mokytojas. Privalai išmokti jį suprasti ir daryti tai, ko jis nori.

Ir staiga Džonatano kūnas ėmė virpėti ir mirgėti ore, kol galų gale pasidarė perregimas.

- Neleisk jiems skleisti kvailų gandų apie mane ar paversti dievu. Gerai, Flečai? Aš tik žuvėdra. Man patinka skraidyti ir galbūt...

- DŽONATANAI!

- Vargšeli Flečai! Netikėk tuo, ką dabar matai savo akimis. jos tau tegali parodyti ribas. stenkis suvokti, išsiaiškink, ką jau žinai, ir suprasi, kuriuo keliu turi skristi.

Mirgėjimas liovėsi. Džonatanas Žuvėdra pradingo giedrame danguje.

Po kiek laiko Flečeris Žuvėdra nenoromis pakilo į orą ir pasitiko grupę naujokų, trokštančių pradėti pirmąją savo pamoką.

- Iš pradžių, - sunkiai tardamas keikvieną žodį pdabilo jis, - turite suprasti, kad žuvėdra - tai beribė laisvės idėja, Didžiosios Žuvėdros atspindys, o visas jūsų kūnas nuo vieno sparno galiuko iki kito tėra įsikūnijusi mintis.

Jaunosios žuvėdros žvilgčiojo į jį kreivai šypsodamosis. Na, nieko sau, - tyliai mintijo jos, - juk tai nėra iš tolo nepanašu į patarimą, kaip geriau padaryti mirties kilpą.

Flečeris tik atsiduso ir pabandė kitaip.

- Na, gerai jau, - priekaištingai nužvelgęs mokinius tarė jis. - Pradėsime nuo horizontalaus skrydžio.

Vos tai ištaręs jis akimirksniu suprato, kad jo draugas sakė tiesą: jis nebuvo dieviškesnis už jį patį, Flečerį.

Jei tikrai nėra jokių ribų, Džonatanai, pagalvojo jis, tada nieko nelaukęs aš mintimis perkelsiu kūną ant tavojo kranto ir parodysiu tau porą skraidymo gudrybių!

Ir nors savo mokiniams Flečeris Žuvėdra stengėsi atrodyti nepaprastai griežtas, jis staiga pamatė juos tokius, kokie jie buvo iš tikrųjų. Tai truko tik akimirką, bet mokytojui patiko jo mokiniai, jis pamilo juos tokius, kokius pamatė. Nėra jokių ribų, Džonatanai? - šyptelėjo mintyse Flečeris. Dabar jis jau tapo mokytoju pačiam sau.